

חומש
במדבר

סדר במדבר

הרחבה/הערות	המקור	פר' ופס'	המדה/הערך
יש גם היבט של חיבה מצד הקב"ה בכך שהוא מצווה למנותם פעם שנייה בטווח קצר (אחר המפקד בהקמת המשכן).	"שאו את ראש כל עדת בני ישראל... ויהיו כל פקודי בני ישראל... כל יוצא צבא". לקראת כניסתם לארץ מצווה הקב"ה לפקוד את כל יוצאי הצבא כהכנה לקראת כיבוש הארץ. גם אם אמונים הם על נסים במערכות כנגד האויבים, חייבים בני ישראל להתכונן גם במובן הצבאי.	א': א'- מ"ז	המפקד כהכנה טבעית למערכה הצבאית
הסדר הא'להי הזה בא לידי ביטוי בפרטים מדוקדקים של סדרי החנייה של כל שבט ושל כל משפחה בשבט לוי.	"איש על דגלו באתות לבית אבותם יחנו בני ישראל" וכו' – עם ישראל לרבבותיו לא חונה במדבר כצאן אשר אין לו רועה, ב"תפזורת", אלא כעם ה', "ממלכת כהנים", צבאות ה', אשר מסודר הוא לא רק באורחות שמים, אלא גם בארציות, בענייני החול המדיניים.	ב': א'- ל"א	סדרי החנייה במדבר- גינוני מלכות ואצילות
סדרים אלה מביאים לידי ביטוי את מרכזיותה של השכינה בישראל.	בפרקים ב' ו-ו מתואר סדר מסע המחנות. לאחר נסיעת דגל מחנה יהודה ודגל מחנה ראובן נסע מחנה הלויים: "ונסע אהל מועד בתוך המחנות", ולאחריו 2 הדגלים האחרים. נסיעת המחנות היתה בלוי תקיעת חצוצרות: "ותקעתם תרועה ונסעו המחנות".	ב': א'- ל"ד וכן י': א'- כ: ח	סדרי מסע המחנות – הפגנת כבוד לה'
מעין זה – "ויעש כן אהרן" (ח': ג') – "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה". (רש"י)	"ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן חנן לדגליהם וכן נסעו" וכו' – הודעת הכתוב על ביצוע מדויק של בני ישראל את סדרי החנייה והנסיעה, באה אולי לבטא את הערך הסגולי של הדבר.	ב': ל"ד	ביצוע הוראות החנייה והנסיעה – הבנת ערכם הסגולי
וכן במדבר כ"ו: ס"א	"וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקריבם אש זרה לפני ה'" – אזכור חטאם בהקשר של רשימת יוחסין בא אולי להדגיש את חומרת חטאם. גם יש ללמוד מכאן שזה הייה, כנראה, חטאם היחיד שהסב את מותם.	ג': ד'	חומרת החטא של הקרבת אש זרה לפני ה'

המדה/הערך	המקור פר' ופס'	הרחבה/הערות
פניה מכובדת לקבלת תפקיד חדש	ג': ו' "הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן" וכו' – משמעו של קירוב זה אינו רק גופני, מוחשי, אלא, בעיקר, בדיבור, בשכנוע – לתאר בפני הלויים את חשיבותה של עבודת השירות במשכן. בנוסף לתיאור תפקידיהם, מחייבת התורה את משה לקרב את הלויים לעבודתם על ידי הסברה ראויה.	יחס מכובד זה שדורשת התורה לנהוג בלויים, גם בכתובים האלה: שמות, כ"ח: א' (משה ביחס לאהרן); במדבר, י"ח: ב' (אהרן ביחס ללויים).
התלהבות של קדושה	ד': י"ז-כ' "אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי" וכו' – אזהרה למשה ואהרן שירחיקו את בני קהת מלהתקרב אל כלי הקודש, שאם יראו אותם – יתחייבו מיתה. האזהרה היא על נקיטת פעולת מניעה – "וזאת עשו להם... ושמו אותם איש איש על עבודתו ועל משאו". וכל כך למה? כיוון שההתלהבות של קדושה שבבני קהת עלולה להביאם להתקרב יותר מדי אל הכלים.	בדומה לכך – במעמד הר סיני – צווה ה' את משה פעמיים להזהיר את העם שלא לנגוע בהר, מפני חשש מהתלהבות יתר של קדושה.
זירוז בענייני טהרה וקדושה	ה': ב' "צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב" וכו' – צווי זה לא נאמר לישראל בפעם הראשונה, הם בעצם כבר יודעים זאת, אלא נאמר כאן כדי לזרזם במהלך התארגנות המחנות לחנייה מסודרת, ישימו לב גם להרחיק מתוכם את הטמאים בטומאה חמורה.	עיין לעיל פרק ב' תיאור מפורט של סדרי החנייה והמסע. כאן נשלם הרעיון בכך שהדקדוק הרב נעשה כדי לשמור על המשכיות השראת השכינה במחנה ישראל.
מים מאררים או מים מברכים? – הכל תלוי באשה	ה': כ"ז-כ"ח "והיתה אם נטמאה ותמעול מעל באישה ובאו המים המאררים למרים... ואם לא נטמאה האשה... ונקתה ונזרעה זרע" – למרות שהמים מכילים את שמותיו של הקב"ה ("ומחה אל מי המרים"), אין בהם כדי לברך או לקלל באופן עצמי אלא תלויים הם במעשיה של האשה.	זהו יסוד באמונה בנושא הבחירה החופשית – מעשה אחד יכול להצמיח ברכה או, חלילה, קללה – תלוי בכוח העושה.
נזירות – קדושה יש בה	ו': ה', ח' "כל ימי נדר נזרו... קדוש יהיה", "קדוש הוא לה' " – הנזיר שנדר	כללית, צריך שאדם יפרוש מכל דבר שעלול להזיק לו,

אך אינו צריך לעשות זאת בנדר של נזירות.	לאסור על עצמו כמה דברים, קדוש הוא, נבדל הוא מהדברים החומריים ואף שבחר הוא בכך, נחשבת נזירותו לקדושה.		
---	---	--	--

הרחבה/הערות	המקור פ'ר' ופס'	המדה/הערך
לא רק הכהנים אלא כל המברך את חברו, תלוייה היא ברכתו ברצון הקב"ה.	"כה תברכו... ואני אברכם" – ברכת כהנים נעשית על ידי הכהנים עצמם, אבל הם רק אמצעי להעברת הברכות מהקב"ה אל ישראל וכולם צריכים לזכור, אם כן, שהקב"ה הוא מקור הברכה.	מקור הברכה – הקב"ה ו': כ"ב- כ"ז
כיוצא בזה – החזרות בחומש שמות על מלאכת המשכן, מתוך חיבתו של הקב"ה למעשי בניו.	"ויקריבו נשיאי ישראל... ויביאו את קרבנותיהם... ויהי המקריב ביום הראשון" וכו' – שנים עשר הנשיאים הקריבו כל אחד אותם קרבנות ובכל זאת התורה חוזרת שנים עשרה פעם באופן זהה על פירוט כל קרבן וקרבן, להודיענו כמה מחבב הקב"ה את קרבנות הנשיאים באופן אישי – כל אחד וקרבנו הוא.	ז' קרבן הנשיא – כמו קרבן פרטי – עם מלוא תשומת הלב

סדר "בהעלותך"

הרחבה/הערות	המקור	פר' ופס'	המדה/הערך
גם לעיל נאמר "ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה" (ב': ל"ד) – לא שינו מפרטי המצוה.	"דבר אל אהרן... ויעש כן אהרן" – להגיד שבחו של אהרן שלא שינה (רש"י). ודאי שלא שינה, אך עדותו של הכתוב באה כדי לשבח את אהרן שלא שינה גם אם חשב אולי על פרט זה או אחר, שכדאי לשנותו לשבחו של הקב"ה. זהו לימוד גדול בקיום מצוות שאין לשנות מפרטי המצוה על דעת העושה בלבד (להוציא מקרים מפורשים שבהם נאמר "כל המוסיף הרי זה משובח").	ח': א'- ד'	הדלקת המנורה - ללא כל שינוי
עיין לעיל ג': מ"ה	"קח את הלויים... והקרבת את הלויים" – קיחה זו וקירוב זה אינם במובן הגשמי, אלא במובן הרוחני, לגשת אליהם ולדבר אתם בענין גודל מעלת התפקיד, לשרת. משה נדרש לעשות זאת בשידול, אף שמדובר בתפקיד חשוב ובמצוה.	ח': ו', ט'	כוח הדיבור בשכנוע
מעניין הדבר שבחרה התורה לציין במפורש תכונותיו ומידותיו של משה במקומות מסוימים, ואילו במקומות אחרים רק <u>רמזה</u> על תכונות אלה.	"עמדו ואשמעה מה ידבר ה'" – מה שלא קיבל מאת ה' – שואל הוא מהקב"ה ומשיב לעם. ראה הקב"ה צורך לפרסם נאמנותו לה', ובמקום אחר נאמר בפירוש: "בכל ביתי נאמן הוא".	ט': ח'	נאמנות משה : מצווה את בני ישראל על פי ה'
	"וכי תבואו מלחמה... והרעותם... ונזכרתם" – התקיעה בחצוצרות מטרתה לעורר לקרבה לה'.	י': ט'	התעוררות רוחנית בעת צרה – תקיעה בחצוצרות
מאד הקפידה התורה להכיר טובה עד כדי שצותה "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" (דברים, כ"ג: ח'), אף שהמצרים הרעו לנו מאד.	"ויאמר משה לחובב... והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והיטבנו לך" – יתרו היטיב לישראל בעצתו למשה בענין השופטים והיטיב למשה בברחו למדין מפני פרעה שבקש להמיתו.	י': כ"ט- ל"ב	הכרת טובה – לגמול טובה למי שהיטיב עמנו

<p>חשוב להתבונן בסוגי הקבוצות בתוך העם ובאיזה הקשר מופיעה כל קבוצה.</p>	<p>"ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה'" – העם, קבוצה פשוטה, המונית בתוך "בני ישראל", מתאוננים באופן "מגומגם" – כמתאוננים. תוצאת ההתאוננות – אש ה' בערה בהם.</p> <p>"והאספסוף אש בקרבו התאוו תאוה" – קבוצה מאד שפלה בעם התאוה תאוה ממש. תוצאת התאוה הזאת - בסוף הפרק: "הבשר עודנו בין שיניהם... ואף ה' חרה בעם, ויך ה' בעם... ויקרא את שם המקום ההוא קברות – התאוה".</p> <p>"בני ישראל" הקבוצה החשובה בעם "נגררו" אחר האספסוף – "וישובו ויבכו גם בני ישראל". אבל בשם זה הם מופיעים רק פעם אחת לאורך הפרקים, לעומת "העם" המופיע 19 פעם.</p>	<p>י"א: א'- ד' וכל פרק י"א</p>	<p>התלונות והמתלוננים – התאמה בין סוג התלונה לסוג המתלוננים</p>
<p>פרשת "מי מריבה" (לקמן כ': י"ב) דומה לענייננו בנקודות הבאות:</p> <p>1) הקב"ה מדקדק עם צדיקיו כחוט השערה.</p> <p>2) הקב"ה מעניש צדיקיו בעונש חמור לפי דרגתם הרוחנית.</p>	<p>1) "כי אשה כושית לקח" – לשון הרע אסור גם אם העובדות המסופרות נכונות.</p> <p>2) "הרק אך במשה דבר ה' "וכו" – השוואת דרגת הנבואה של משה לדרגת הנבואה שלהם, טעות היא, וכפי שהתבאר בהמשך.</p> <p>3) "והאיש משה ענו מאד" וכו' – איסור לשון הרע קיים גם כשהאיש שעליו מספרים לא נפגע והוא ענו.</p> <p>4) "ויחר אף ה' בס" – כעס ה' על מרים ואהרן אף שנתכוונו לטובה, ומשה עצמו לא נעלב, כי עם הצדיקים מדקדק הקב"ה כחוט השערה.</p> <p>5) "והנה מרים מצורעת כשלג" – עונש קשה לאדם גדול, כי עם הצדיקים מדקדק ה' כחוט השערה.</p> <p>6) "ויצעק משה אל ה' " וכו' – משה הצטער והתפלל לרפואת מרים למרות שדברה בו; לא שמר טינה בלבו.</p> <p>7) "והעם לא נסע עד האסף מרים" – עם שלם המתין למרים שבעה ימים: שבח לעם, שבח למרים.</p>	<p>י"ב: ב'- ט"ז</p>	<p>דיבור מרים ואהרן במשה - לקחים</p>

הרחבה/הערות	המקור		המדה/הערך
		פר' ופס'	
<p>הקב"ה, היודע מראשית אחרית, מפרט לנו בתורתו את כל הפרטים האלה, כדי ללמדנו בהמשך "כי לא לעולם חוסין", וגם אם האנשים הם מיוחדים, הוראות השליחות מפורטות ומקבלים הם ברכת הדרך – עלולים הם להכשל.</p>	<p>"וישלח אותם משה... כלם אנשים ראשי בני ישראל" – משה שלח לשליחות כה רגישה – ריגול הארץ – אנשים חשובים, "ראשי בני ישראל", להבטיח שתהא שליחותם נאמנה.</p>	<p>י"ג: ג'</p>	<p>אחריותו של מנהיג</p>
<p>את כל הפרטים האלה, כדי ללמדנו בהמשך "כי לא לעולם חוסין", וגם אם האנשים הם מיוחדים, הוראות השליחות מפורטות ומקבלים הם ברכת הדרך – עלולים הם להכשל.</p>	<p>"...ויאמר אליהם עלו זה בנגב" וכו' – משה לא מסתפק בהוראות כלליות לשליחות הריגול, אלא מפרט את המטרות, התחומים אותם יבדקו המרגלים. ושוב, כדי להסיר מכשול, שלא למעול בשליחות.</p>	<p>י"ג: י"ז-כ'</p>	<p>דיוק בהוראות</p>
<p>את כל הפרטים האלה, כדי ללמדנו בהמשך "כי לא לעולם חוסין", וגם אם האנשים הם מיוחדים, הוראות השליחות מפורטות ומקבלים הם ברכת הדרך – עלולים הם להכשל.</p>	<p>"והתחזקתם" – משה מצרף ברכתו למרגלים בסיום פירוט השליחות, לומר לך שיש צורך בברכת דרך מיוחדת לשליחות כזאת.</p>	<p>י"ג: כ"א</p>	<p>ברכת הדרך למרגלים</p>
<p>חטא המרגלים הוא הקשה שבחטאי ישראל במדבר (זאת ניתן לראות גם לפי העונש הגדול שנגזר על ישראל בחטא זה), ולכן צריך לעיין בו היטב ולהפיק ממנו לקחים לימינו.</p>	<p>"ויספרו לו ויאמרו... אַפֶּס כי עז העם" וכו' – בנוסף לתשובות המרגלים לדברים שהתבקשו לבדוק, הוסיפו – "אַפֶּס... – אבל העם חזק מאתנו והפסוק מגדיר זאת ואומר: "וּיּוֹצֵאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אשר תרו אותה... ארץ אוכלת יושביה היא" וכו', ובנוסף לכך הם גרמו ל- ב) הפחדת העם. כתוצאה מדבריהם בכה העם – "ויבכו העם בלילה ההוא" – והתלוננו בפני משה ואהרן "ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפול בחרב". ג) בנוסף לכך, מעשה זה גרם להמרדת העם על משה ועל אהרן: "נתנה ראש ונשובה מצרימה". ד) חטאם של המרגלים מוגדר גם בחוסר אמונה – "...ועד אנה לא יאמינו בני וכו'".</p>	<p>י"ג: כ"ז-כ"ח י"ג: ל"ב י"ד: א', ד', י"א</p>	<p>א. הוצאת דיבת הארץ רעה ב. הפחדת העם ג. המרדת העם ד. חוסר אמונה בה'</p>

הרחבה/הערות	המקור	המדה/הערך
<p>התיאור המפורט של חטא המרגלים, מה היה חלקו של כל צד בענין, מהו יחס הקב"ה לכל אחד, כל זה בא כדי ללמדנו הנהגות טובות שנדבק בהן ואחרות שנתרחק מהן.</p>	<p>פס' ופס' י"ג: ל' י"ד: ו'- ט' י"ד: כ"ד</p> <p>"ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה" וכו' "ויהושע בן נון וכלב בן יפונה... קרעו בגדיהם, ויאמרו... הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד". "ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי". א) יהושע וכלב היו נאמנים לשליחות הריגול. כששמעו את דברי הניאוף של עשרת חבריהם, העיזו ואמרו לכולם את ההפך – "טובה הארץ מאד מאד", "עלה נעלה וירשנו אותה". ב) על המעשה החמור שעשו המרגלים, שגרמו להמריד את העם כלפי משה ואהרן, קרעו בגדיהם לאות צער ולהראות לכל העם את דעתם השונה. ג) המייחד אותם היא "רוח אחרת" – רוח נאמנות – "וימלא אחרי". הנאמנות הגדולה לשליחות, היא זו שחיוקה אותם להתנגד לחבריהם ולומר את האמת בנחישות ובבהירות.</p>	<p>א) נאמנות לשליחות ב) הבעת צער על חילול ה' ג) "רוח אחרת" – הכח לעמידה במבחן</p>
<p>1) מדרכי הענישה של הקב"ה הוא "מדה כנגד מדה". עיין לעיל י"א: י"ג-י"ד – "הבשר עודנו <u>בין שיניהם</u>... קברות <u>התאוה</u>". 2) גם במספר הימים – 40 – יש בחינה של מדה כנגד מדה – "יום לשנה יום לשנה".</p>	<p>י"ד: כ"ח- כ"ט</p> <p>"אמור אליהם... אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם. במדבר הזה יפלו פגריכם... מבן עשרים שנה ומעלה אשר הלינותם עלי" – כשם שהתלוננתם ואמרתם: "לו מתנו... במדבר הזה לו מתנו" כך יקרה לכם.</p>	<p>מדה כנגד מדה – העונש על חטא המרגלים</p>
<p>בהלכות תשובה לרמב"ם מפורטים התנאים לתשובה נכונה, בין בעבירות שבין אדם לחברו ובין בעבירות שבין אדם למקום.</p>	<p>י"ד: מ'- מ"א</p> <p>"וישכימו בבקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלינו..."; "ויאמר משה למה זה אתם עוברים את פי ה' והיא לא תצלח" – גם כשאדם רוצה לשוב בתשובה, צריך הוא לדעת איך לעשות זאת. תיקון חטא המרגלים הוא בהחזרת הנאמנות לה': מתי לעלות ולאן; אך ההחלטה לעלות למרות אזהרת משה, כמוה כמרידה בה'.</p>	<p>העפלה להר בניגוד לרצון ה' כמוה כמרידה</p>

המדה/הערך	המקור פר' ופס'	הרחבה/הערות
מדה כנגד מדה – עונש המעפילים	י"ד: מ"ד - מ"ה	זוהי אחת ממדותיו של הקב"ה בהענשת החוטאים.
ראייה מביאה לזכירה וזכירה לעשיה	ט"ו: ל"ט	דברי חז"ל בענין "תכלת דומה לרקיע" וכו' הם כנראה <u>בנוסף</u> לדברים האלה.
תגובה מתונה ושקולה של מנהיג	ט"ז: ד"י	קדמה לתגובה זו – תפילה. משה נפל על פניו לתפילה (רשב"ם) לעזרת ה' בצר לו.
"אין מחזיקין במחלוקת" – "בקש שלום ורדפהו"	ט"ז: י"ב	משה פנה בדברים שונים לכל קבוצה במטרה לסלק את המחלוקת.
תשובת דתן ואבירם – חוצפה כלפי ה' וכלפי משה	ט"ז: י"ב – י"ד	חוצפה זו נובעת מאי אימון בשליחותו של משה.
		"ויעפילו לעלות אל ראש ההר וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה"; "וירד העמלקי והכנעני... ויכוס ויכתום עד החרמה" – "אין ה' בקרבכם" אמר להם משה, ואכן כשאין ה' בקרב המחנה יש כשולן והאויב מנצח.
		"והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשייתם אתם" – מצוות ציצית מיוחדת בכך שמועילה היא למנוע מהאדם מלהכשל בעבירה, ולהיפך – לזרז בעשיית המצוות: ראיית הציצית מביאה לידי זכירת המצוות, וזכירתן – לעשייתן.
		"וידבר אל קרח... בקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו" – משה ראה שיש כאן ערעור על נאמנותו כמנהיג ולכן העדיף שהקב"ה יבסס את האמון בו. גם אל בני לוי הוא פונה באופן ענייני ואומר כי אכן הם הנבחרים בעם לשרת לפני ה'.
		"וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם" וכו' – משה "היה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום" (רש"י)
		"...ויאמרו לא נעלה, המעט העליתנו מארץ זבת חלב ודבש" וכו'. ראשית מסרבים הם להפגש עם משה. שנית, הם מכנים את ארץ מצרים בכינוי שנשתבחה בו ארץ ישראל – "ארץ זבת חלב ודבש".

הרחבה/הערות	המקור פר' ופס'	המדה/הערך
אמנם תלמיד חכם שמחל על כבודו – כבודו מחול, אבל פעמים שחייב הוא להגן על כבודו, שלא ייגרם חילול ה'.	"ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' לא חמור אחד מהם נשאתי" וכו' – איני מוחל על עלבוני... כאמרם עוונות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה חברו, וכן ירמיהו אמר: "...אל תכפר על עוונם" וכו' – משה בהיותו מנהיג (וכן ירמיהו) שמר על כבודו שלא יחולל כי בכך שומר הוא על כבוד ה' (עפ"י ספורנו).	משה לא מוחל ט"ז: ט"ו
כפיות טובה מדה גרועה היא (אדם הראשון הייה ראשון בכפיות טובה: "האשה אשר נתת עמדי" וכו')	"לא חמור אחד מהם נשאתי" וכו' – "ואינם מתרעמים על שרתי אלא מצד מה שהם כפויי טובה" (ספורנו)	כפיות טובה מביאה לערעור סמכות ט"ז: ט"ו
זוהי מעלתם של צדיקים היודעים להבחין בין רשע לשכנו, בין מסית למוסת.	"הבדלו... ואכלה אותם כרגע... ויפלו על פניהם..." – להתפלל (ראב"ע). אף שהיו רשעים התפללו עליהם משה ואהרן, ובקשו מהקב"ה שלא ייענשו כולם אלא רק האחד – קרח – "שהוא עשה שנקלה עלינו העדה" (ספורנו), "ומשה ואהרן למדו עליהם זכות שלא חטאו במעשה אלא קרח" (רמב"ן).	אהבת ישראל של משה ואהרן ט"ז: כ"א- כ"ב
השתדלות נוספת למה שכבר השתדל קודם. (ט"ז: י"ב)	"ויקם משה וילך אל דתן ואבירים" וכו' – משה לא מיואש מדתן ואבירים והולך בעצמו אליהם "אולי יחזרו בתשובה" (רשב"ם).	השתדלות גדולה להשכנת שלום ט"ז: כ"ה
מפני העבירה החמורה והעונש החמור – ציוה הקב"ה להנציח הדבר לדורות וכן האיסור "ואל יבא בכל עת אל הקדש" בא "אחרי מות שני בני אהרן".	"את מתנות החטאים האלה בנפשותם" – "שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקב"ה" (רש"י). "זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר" וכו' – העונש לאיש או לציבור נועד גם ללמד אחרים ולהזהירם, וכן בהמשך "ולא יהיה כקרח וכעדתו".	המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר שכינה (סנהדרין דף ק"י ע"א) "למען יראו וייראו" י"ז: ג' י"ז: ה'

המדה/הערך	המקור פר' ופס'	הרחבה/הערות
הקטורת- סם חיים וסם מיתה	י"ז: ה' "ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה... ושים קטרת... וכפר עליהם" - "להודיע שהקטרת הממיתה (את 250 האנשים) בשאינס כהנים, היא הנותנת חיים (לניצולים מהמגפה) ביד כהנים" (רשב"ם).	וכן התורה עצמה עלולה לגרום לאדם להכשל בה ולמות, אם לא ינהג בה כראוי.
חומרת נושא תפקיד	י"ח: א' "ויאמר ה' אל אהרן אתה ובניך ובית אביך אתך תשאו את עון המקדש" וכו' - "עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם... אתם תשבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע" (רש"י).	וכן דרשו חז"ל על הפסוק "אמור אל הכהנים ואמרת" - להזהיר גדולים על הקטנים.
הכהונה - עבודת מלכים - חשיבות יש בה	י"ח: ז', ח' "עבודת מתנה אתן את כהונתכם" - "והנכון בעיני שיאמר ועבדתם עבודת כהונה ואיננה לכם <u>עבודת</u> <u>שעבוד</u> כעבודת עבדי המלכים, אבל עבודת <u>מתנה גדולה</u> נתתי לכם בה <u>לכבוד ולתפארת</u> מאתי כעניין שדרשו - למשחה - לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין" (רמב"ן)	וכן אומר הרשב"ם: "למשחה - הרי הן לך כעין סימן (הניתן ל) שרים הנמשחין למלוך".
תמיכה במשרתי ה' - שליחי העם	י"ח: כ"א "ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה חלף עבודתם" - המתנות לכהנים וללויים ניתנו להם ע"י ישראל על עבודתם במשכן ובמקדש. בעבודתם זו שרתו את ה' בשם כל ישראל וכך ראוי לנהוג עם כל משרת בקדש.	כך פסק הרמב"ם בהלכות שמיטה ויובל (פרק י"ג הלכה י"ג): "ולא שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו" וכו'.
תלונה מוצדקת	כ"ב: ב' "ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה" וכו' - "לא לקו עכשיו כמו שלקו בשאר תלונות כי <u>הדין עמהם</u> , מאחר שלא היה שם מים (חזקוני). הקב"ה העניש את בני ישראל על תלונותיהם רק כשלא היו צודקות, אך כאן "מאחר שלא היה שם מים" - לא נעשו.	"ומים אין לשתות" - אפילו מים <u>לשתות</u> אין (רס"ג). הדגשת הכתוב פרט זה מוכיחה שוב כי תלונתם כאן היתה בצדק.

המדה/הערך	המקור פר' ופס'	הרחבה/הערות
תפילה בעת צרה	כ"ו: ו' "ויבא משה ואהרן מפני הקהל... ויפלו על פניהם" – "להתפלל" (ראב"ע). משה ואהרן הבינו כנראה שטענת ישראל צודקת ולכן נגשו להתפלל לה' להושיעם במצוקת הצמאון.	
עונש על מניעת קידוש ה'	כ"ו: י"ב "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל, לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ" וכו' – "יען לא האמנתם אותם בי לקדש את שמי" (רס"ג). כלומר, לא גרמתם שישראל יאמינו בי יותר, כי על ידי הוצאת מים מסלע בדיבור בלבד היה מתקדש שם ה' יותר.	פירוש הרס"ג שונה מרוב הפירושים: "האמנתם" – בנין הפעיל – פועל יוצא (להבדיל מפירושים אחרים המיחסים פועל זה למשה ואהרן – פועל עומד).
דקדוק עם צדיקים	כ"ו: י"ב "לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ" וכו' – העונש החמור כלפי משה ואהרן הוא מפני "שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים" (רשב"ם)	וכן מצאנו במרים שנענשה בצרת למרות שהתכוונה בדבריה לטובת משה. "וסביבו נשערה מאד" (תהלים, נ"ג:ג) - דרשו חז"ל: מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביבו אפילו כחוט השערה (ב"ק)
העדפת דרכי שלום	כ"ו: י"ד- כ"א "וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום, כה אמר אחיך ישראל..." "אעברה נא בארצך לא נעבור בשדה ובכרם..." "וואם מימיך נשתה אני ומקני ונתתי מכרם..."	מאחר ולישראל אסור היה להלחם באדום (דברים, ב': ה'), פנו לאדום בדרכי שלום.
צדקותו של אהרן	כ"ו: כ"ד "כי לא יבא (אהרן) אל הארץ... על אשר מריתם את פי למי מריבה" – הכתוב מציין כאן את סיבת העונש וכן בכמה מקומות (לקמן, כ"ז: י"ד, דברים ל"ב: נ"א) להדגיש לנו כי החטא היחיד שגרם לו ולמשה לא להכנס לארץ היה פרשת "מי מריבה".	וכן במשה. זהו ההסבר האפשרי להזכרת עונשם כמה פעמים.

המדה/הערך	המקור	הרחבה/הערות
פטירת אהרן – צער לכל בית ישראל	כ"י: כ"ט כ"י: כ"ט כ"י: כ"ט	רצוי לעמת את שני הפסוקים הנזכרים, להבין את דברי חז"ל. "ל...ויבכו אותו כל בית ישראל" ואילו בפטירת משה נאמר: "ויבכו בני ישראל" (דברים, ל"ד: ח). על כך דרשו חז"ל שהצער על פטירת אהרן היה גדול יותר, גם של הנשים כיון שהיה עוסק בהשכנת שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו.
כוחו של ישראל – בבטחון בה'	כ"א: ב' ג'	"וידבר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתון נתן את העם הזה בידי... וישמע ה' בקול ישראל ויתן את הכנעני ויחרם אתהם" וכו' – "והזכיר הכתוב הזה להודיע כי מפני שראו ישראל מתחילה כי גבר הכנעני נדרו הנדר הזה להחריב כל שללם לה' ושמע ה' בקולם" (רמב"ן).
כפיות טובה וענשה – מדה כנגד מדה	כ"א: ה'ו'	"וידבר העם באילהים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר, כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלוקל" – יחס כה קשה של העם לטובות ולחסדי ה' עליהם במדבר: ענני כבוד המגנים עליהם במדבר מכל רע, המן והשליו שהוריד להם מן השמים. זוהי כפיות טובה ולכן נענשו מיד: "וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים" וכו', עונש המראה להם מיהו המשגיח עליהם במשך כל 40 השנים מפני הנחשים השרפים.
יסוד הבחירה החפשית	כ"ב: י"ב – כ' ל"ה	חידוש גדול למדנו כאן שהבחירה החפשית היא לא רק לישראל אלא גם לגוי (עוד לפני מתן תורה מצאנו יסוד זה: אדם וקין). בפעם הראשונה אמר ה' לבלעם: "לא תלך עמהם" וכו', ובפעם השניה אמר: "קום לך אתם", וכן בהמשך: לך עם האנשים!! אלא רצה הקב"ה ללמד אותו כי בידו הדבר אם ללכת אם לאו, בידו לבחור בין טוב לרע.
חילול ה' – החטא וענשו	כ"ה: א'ט'	לולי פנחס היתה נמשכת המגפה להמית עוד מבני פרשת בעל פעור: "ויחל העם לזנות אל בנות מואב... ויאכל העם

ישראל.	וישתחו לאלהיהן"; "ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף ה' בישראל" – עקב עבירות אלה – זנות ועבודה זרה שנעשו בפרהסיא חרה אף ה' והכה אותם במגפה: 24 אלף.	
--------	--	--

המדה/הערך	המקור	הרחבה/הערות
קנאות המביאה שלום	פ' ופס' כ"ה: י"א-י"ב	הכרחית היא עדותו של הקב"ה על מעשה פנחס, שלא ייראה כאלו קנאות של כעס דחפה אותו לכך.
עונשו של מחטיא	כ"ה: י"ז	"פנחס... השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום" – קנאות פנחס מקורה בחיפוש דרכי שלום כמו סבו אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום. פנחס החזיר (השיב) את השלום שהיה בין ישראל לקב"ה, בכך שהעניש את מחללי ה' לעיני כל ישראל.
דתן ואבירם החטיאו את ישראל	כ"ז: ט' י"ב	"צרור את המדיינים והכיתם אותם, כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור" וכו' – ואת מואב לא צוה להשמיד "שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם (מישראל), שיהיו שוללים אותם וכו' (רש"י, ל"א: ב').
פרשת "מי מריבה"	כ"ז: ט' י"ב	"הוא דתן ואבירם אשר היצו על משה ואהרן בעדת קרח בהצותם על ה'" – "היצו את ישראל (פתו אותם לריב) על משה ועל ה' (רש"י). "והנה רעת דתן ואבירם קשה מרעת קרח (ראב"ע, חזקוני) ואמנם בפרשת קרח כאשר ביקש משה להתפייס אתם – סרבו ואמרו "לא נעלה" (ט"ז, י"ב).
דאגתו של מנהיג לעמו	כ"ז: ט"ז	עין לעיל כ': כ"ד
כך הכרנו את משה בכל הנהגתו – מסירות אין קץ לעם ישראל.	"יפקד ה' אילהי הרוחות לכל בשר איש על העדה" וכו' – ובפרשת "ואתחנן" נאמר "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר... אעברה נא ואראה את הארץ הטובה" וכו' (דברים, ג': כ"ג-כ"ה), כלומר, משה התחנן להכנס לארץ אבל הדבר הראשון שביקש הוא למנות איש על העדה.	

המדה/הערך	המקור	פר' ופס'	הרחבה/הערות
עין טובה של משה	"וסמכת את ידך עליו... ויסמוך את ידו עליו" – "בעין יפה, יותר ויותר ממה שנצטווה, שהקב"ה אמר לו "וסמכת את ידך" והוא עשה בשתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש" וכו' (רש"י)	כ"ז: י"ח, כ"ג	עוד מדה טובה של משה רבנו – עין טובה
נקמת בני ישראל – נקמת ה'	"נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים... לתת נקמת ה' במדין" – הקב"ה מצוה לנקום את נקמת בני ישראל מהמדינים ומשה רואה בכך את נקמת ה'. כך אנו מוצאים שישראל משתבחים בקב"ה והקב"ה משתבח בישראל. ואכן העונש לאויבי ישראל הוא על כונתם לפגוע, חלילה, בה' ובעמו כמו שאומר דוד המלך ע"ה במזמור פ"ג. בתחילה – "על עמך יערימו סוד... אמרו לכו ונכחידם מגוי" וכו', ואחר כך אמר: "עליך ברית יכרתו", וכן במזמור ב': "יתיצבו מלכי ארץ... על ה' ועל משיחו".	ל"א: ב- ג'	כך ניתן להסביר את שני השמות: חג המצות – מצד הקב"ה לישראל וחג הפסח – מצד ישראל לקב"ה.
מדה כנגד מדה	"ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב" – "הוא בא על ישראל והחליף אומנותו באומנותם, שאין נוצחים אלא בפיהם, ועל ידי תפילה ובקשה, ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו, אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב (רש"י).	ל"א: ח'	
אחריותם של מנהיגים	"ויקצוף משה על פקודי החילי" – ממונים על החיל, ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים, שיש בכוחם למחות" (רש"י).	ל"א: י"ד	

המדה/הערך	המקור	הרחבה/הערות
שלל מדין - לכפרה	פר' ופס' ל"א: מ"ט-נ' נ"ד	"ולא נפקד ממנו איש במגפה", לפיכך "ונקרב את קרבן ה'... לכפר על נפשותינו שנדרנו מלפני החשבון שנמנינו (לפני היציאה למלחמה), כדי שלא ישלוט בנו נגף, ולפיכך ציוה הקב"ה לתתו על עבודת אהל מועד, שכן מצינו ב"כי תשא" וכו' "ולא יהיה בהם נגף" וכו' (רשב"ם). כלומר, השלל ניתן לעבודת ה' במשכן לכפר על המנין.
חומרת הפלת מורד בעם	ל"ב: ו'- ט"ו	משה חשד בבני גד וראובן שאין רצונם להשתתף בכיבוש הארץ, ולכן הגיב בחומרה: "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה... ולמה תניאון את לב בני ישראל מעבור את הארץ". ולא עוד אלא השווה אותם לאבותיהם המרגלים: "כה עשו אבותיכם" וכו' "תרבות אנשים חטאים".
להיות נקי מחשד	ל"ב: כ"ב	"והייתם נקיים מה' ומישראל" - משה מבהיר לבני גד ולבני ראובן שעליהם למלא אחר התנאי במלואו ולצאת חלוץ לפני אחיהם בכיבוש הארץ. לא די בכוננתם הטובה, אלא צריך גם שהיא תראה לעיני כולם.
סיפור חסדי ה'	ל"ה: ל"ג-ל"ד	"ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור" וכו' - ברשימת המסעות מזכירה התורה מדי פעם פרטים על חלק מהמקומות. את רעמסס מזכירה התורה להודיע את חסדי ה'. שהיו המצרים "טרודים באבלם" כשיצאו בני ישראל ממצרים.
חומר איסור חנופה	ל"ה: ל"ג-ל"ד	"ולא תחניפו את הארץ... ולא רץ לא יכופר לדם אשר שופך בה, כי אם בדם שופכו" - לחנוף פירושו להקל על רוצח ולחמול עליו. חנופה <u>מטמאת את הארץ</u> - "ולא תטמאו את הארץ".
יש לפתוח בפרשת "כי תשא" ולקרוא על החובה למנות את ישראל על ידי מחצית השקל (או דבר אחר).		מכאן זהירות למי שעושה מעשה שיכול להתפרש במשמעות רעה.

הרחבה/הערות	המקור		המדרג/הערך
		פר' ופס'	

הרחבה/הערות	המקור		המדרג/הערך
		פר' ופס'	

הרחבה/הערות	המקור		המדרג/הערך
	פר' ופס'		